

תאריך: 25.1.21
סימוכין: 6-175

לכבוד
פרופ' חזי לוי, מנכ"ל משרד
הבריאות
ומר אשר שלמון האגף ליחסים
בינלאומיים במייל:
mankal@moh.health.gov.il
במייל:
dover@moh.health.gov.il

לכבוד
מתפ"ש
האלוף כמיל אבו רוקון
inquiries@cogat.gov.il

לכבוד
שר הביטחון
minister_micahel@mod.gov.il

נכבדי,

**הנדון: אחריות ישראל לחיסון אוכלוסיית הגדה המערבית ורצועת עזה כנגד קורונה
סימוכין: מכתב רופאים לזכויות אדם מיום 15.12.20**

בשם עמותת רופאים לזכויות אדם – ישראל, עמותת גישה, המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח ועדאלה, אנו פונים אליכם בדרישה, כי תפעלו לאלתר לצורך מתן חיסונים לאוכלוסיה הפלסטינית בשטחים הפלסטינים הכבושים - הגדה המערבית וברצועת עזה - בדגש על אוכלוסיות בסיכון, קשישים וחולים.

1. במהלך חודש דצמבר 2019 התגלה נגיף הקורונה בסין. משם התפשטה התחלואה לכל העולם, וביום 11.3.2020 הכריז ארגון הבריאות העולמי על התפרצות הקורונה (COVID-19) כמגפה עולמית¹. עד היום נדבקו בנגיף כמאה מיליון בני אדם בעולם ולמעלה משני מיליון מתו מהסיבוכים שהוא גורם. בישראל נדבקו למעלה מחצי מיליון ולמרבה הצער למעלה מארבעת אלפים כבר נפטרו.

2. הנגיף לא פסח על הגדה המערבית ועזה ועל פי נתוני ארגון הבריאות העולמי נכון ליום 21.1.21 נדבקו בקורונה למעלה מ-173 אלף פלסטינים, וקרוב לאלפיים מתו כתוצאה מהנגיף.

3. כידוע, בתחילת חודש דצמבר 2020 אישרה ישראל לשימוש את החיסונים מתוצרת חברת פייזר ולאחר זמן קצר את החיסון מתוצרת מודרנה. החיסונים החלו להגיע לישראל ביום 8.12.20 ועד היום חוסנו קרוב לשניים וחצי מיליון מתושבי המדינה במנה הראשונה וקרוב למיליון במנה השנייה, ובכלל זה כל מי שנחשב באוכלוסיית בסיכון וביקש להתחסן. כן התחסנו רבים מהתושבים היהודים הגרים בגדה המערבית, וכל היהודים הנחשבים בסיכון וחפצו בכך. התחסנו גם אזרחים ישראלים רבים שאינם גרים בישראל ולא מחזיקים בה בתושבות, אך הגיעו לביקור מחו"ל. נכון להיום מדיניות החיסונים בישראל היא לחסן את כל החפצים להתחסן שהם מעל לגיל 40 והחיסון אמור להיפתח לכלל הציבור בימים הקרובים, כעולה מפרסומים שונים. באשר לגדה המערבית ורצועת עזה, עד היום לא חוסנו התושבים הפלסטינים

¹ בג"ץ 2030/20 התנועה למען איכות השלטון נ' שר המשפטים (18.3.20) פסקה 2

27 Shmuel Hanagid
Jerusalem 94269
Tel: 972-2-6222808
Fax: 972-3-5214947
e-mail: tamir@lb-law.net

شارع شمونيل هاناچيد 27
القدس 94269
تلفون: 02-6222808
فاكس: 03-5214947
www.lb-law.net

שמואל הנגיד 27
ירושלים 94269
טל': 02-6222808
פקס: 03-5214947
דואל: adi@lb-law.net

כלל. לא חוסנו קשישים והמטפלים בהם, לא חוסנו הצוותים הרפואיים, לא חוסנו חולי ריאות, לא חוסנו מדוכאי מערכת חיסונית, לא חוסנו חולי סוכרת, מורים, סוהרים ואסירים.

4. במצב הדברים הקיים, ישנה חובה משפטית, מוסרית ורפואית על ישראל לפעול לחיסון התושבים הפלסטינים בשטחים, בדגש על האוכלוסיות בסיכון, ונסביר.

5. ישראל הינה כוח כובש בשטחים ושולטת על מעברי הגבול ובעלת השפעה על כל תחומי החיים של הפלסטינים. ברצועת עזה מוטל כבר סגר, הלכה למעשה, במשך 13 שנים, סגר שהשלכותיו על מערכת הבריאות והאפשרות לתת מענה לאוכלוסיה הצפופה והענייה שם קשות מאוד. גם אפשרויות פיתוח הכלכלה, ומערכת הבריאות, והאפשרות של הפלסטינים בגדה לספק את החיסונים הדרושים להם, תלויה בישראל. במסגרת זו על ישראל לפעול לצורך מתן פתרונות רפואיים לתושבים הפלסטינים המתמודדים עם מגיפת הקורונה.

6. תקנה 43 לתקנות האג, כפי שפורשה בבג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן אלמעלמון נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד לז(4) 785, 797 מחייבת את המפקד בכיבוד וטיפול החיים האזרחיים והכלכלה של האזור. בעניין זה נאמר:

הרישא של תקנה 43 לתקנות האג מעניק לממשל הצבאי סמכות ומטיל עליו חובה להחזיר ולהבטיח את הסדר והחיים הציבוריים. סמכות זו כפולה היא, ראשית, החזרת הסדר והחיים הציבוריים על כנם, במקום שהם שובשו בעבר, שנית, הבטחת המשך קיומם של הסדר והחיים הציבוריים... על כן חלה סמכות זו – בצד ענייני ביטחון וצבא – גם על נסיבות "אזרחיות" רב גוניות, כגון נסיבות כלכליות, סוציאליות, תברואתיות, בריאותיות, תעבורתיות וכיוצא באלה ענייני שחיי אדם בחברה מודרנית קשורים עמהם.

7. סעיף 38 לאמנת ג'נבה הרביעית (1949) קובע את החובה לספק לתושבים מוגנים, הזקוקים לטיפול רפואי, שירותים המשתווים לאלה שמקבלים נתיניה. וזו לשון הסעיף:

They [protected persons] shall, if their state of health so requires, receive medical attention and hospital treatment to the same extent as the nationals of the State concerned

8. סעיף 55 לאמנת ג'נבה הרביעית (1949) קובע כי על המעצמה הכובשת למלא את מחסוריו של השטח הכבוש גם בתחום הרפואי, אם הוא אינו יכול לספק את עצמו ממקורותיו הוא, כפי שהמצב כיום. באשר למחלות מדבקות, סעיף 56 לאמנת ג'נבה קובע:

To the fullest extent of the means available to it, the Occupying Power has the duty of ensuring and maintaining, with the cooperation of national and local authorities, the medical and hospital establishments and services, public health and hygiene in the occupied territory, with particular reference to the adoption and application of the prophylactic and preventive measures necessary to combat the spread of contagious diseases and epidemics. Medical personnel of all categories shall be allowed to carry out their duties.

9. כמו כן חלות בעניין זה, אמנות שאושרו על ידי מדינת ישראל, או כאלה שנקבע לגביהן כי הן חלות באזור². יצויין, כי בית הדין הבינלאומי לצדק קבע במפורש, כי החובות על פי האמנה

² בג"ץ 13/86 שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (11.1.87).

בדבר זכויות כלכליות חברתיות ותרבותיות, חלות גם בשטחים וזאת מכוח השליטה של ישראל בהם.³

10. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (1966) כתבי אמנה 1037, אושררה על ידי ישראל בשנת 1991 קובעת בסעיף 12 את החובה להגן על הזכות לבריאות ול"יצירת תנאים נאותים אשר יבטיחו לכל שירותי בריאות וטיפול רפואי במקרה של מחלה". בהערה כללית 14 משנת 2000 של הוועדה לזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, נכתב, כי למדינות החתומות חובה חיובית לאפשר נגישות פיזית לטיפול רפואי. סעיף 12 לאמנה מטיל חובה על ישראל, להבטיח מניעה של מחלות מדבקות.

11. לגבי רצועת עזה, הרי גם לאחר 'התנתקות' ישראל מרצועת עזה, נותרו, גם לשיטת המדינה, חובות הומניטאריות של ישראל כלפי תושבי הרצועה.⁴ כן נקבע במפורש, כי ישראל מחוייבת לאפשר את הצרכים ההומניטאריים הבסיסיים של תושבי הרצועה גם לאחר 'ההתנתקות'.⁵

12. כידוע, ישראל שולטת על מעברים לרצועה ומווסתת את תנועת האנשים והסחורות אליה. במסגרת זו ישראל גם מונעת או מאפשרת מעבר תרופות וציוד רפואי וחלקי חלוף לציוד על פי רצונה. לעניין היקף השליטה של ישראל על הרצועה, הנכם מופנים, למשל, לעמדת ארגון "גישה", אשר בחן את "מדד השליטה" של ישראל ברצועה לאחר ההתנתקות.⁶

13. גישה זו של המשך האחריות ההומניטארית של ישראל על רצועת עזה, אומצה גם על ידי הצלב האדום הבינלאומי.⁷

The ICRC considers, however, that in some specific and rather exceptional cases – in particular when foreign forces withdraw from occupied territory (or parts thereof) but retain key elements of authority or other important governmental functions usually performed by an occupying power – the law of occupation may continue to apply within the territorial and functional limits of such competences. Indeed, despite the lack of the physical presence of foreign forces in the territory concerned, the retained authority may amount to effective control for the purposes of the law of occupation and entail the continued application of the relevant provisions of this body of norms. This is referred to as the "functional approach" to the application of occupation law.

14. בבג"ץ 168/91 מורכוס נ' שר הביטחון (14.1.91) חייב בית המשפט את המדינה שלא להפלות בחלוקת ערכות מגן כנגד תקיפה כימית בין היהודים לפלסטינים המתגוררים בשטחים

³ Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, 43 I.L.M. 1009 (July 9, 2004), שם במיוחד בפסקה 112, וכן ראו פסקה 48 בבג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל (15.9.05) ישראל אינה מכירה בפסיקה זו כמחייבת, אולם בעניין מראעבה, נאמר שניתן לצאת מנקודת הנחה, ללא הכרעה, שאמנות זכויות האדם חלות, או לכל הפחות יש להן משקל (שם פסקה 27).

⁴ (ראו לעניין זה בג"ץ 9132/07 אלבסיוני נ' רוה"מ (30.1.08) ובג"ץ 201/09 רופאים לזכויות אדם נ' רוה"מ (19.1.09))

⁵ בבג"ץ 5628/08 ענבר נ' אלוף פיקוד הדרום (9.12.09) בפסקה 7

⁶ בשי ומן, שליטה ואחריות: מעמדה המשפטי של רצועת עזה לאחר "ההתנתקות", המשפט יד (תשע"א) עמ' 35, ראו גם, למשל, דוח ארגון גישה - "מדד השליטה – אחריותה המתמשכת של ישראל ברצועת עזה" (נובמבר 2011)

⁷ ICRC, INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND THE CHALLENGES OF CONTEMPORARY ARMED CONFLICTS REPORT 12 (2015)

והודגשה החובה של המפקד הצבאי להגן על שלום האוכלוסיה המקומית. פסק הדין ניתן, למרות שהמדינה טענה, כי קיים מחסור בערכות מגן. הדברים יפים בהיקש, גם לענייננו.

15. יצויין, בנייר עמדה של ועדה משותפת למועצה הלאומית לביואתיקה, ללשכה לאתיקה של הר"י ולמשרד הבריאות מאפריל 2020 נרשם, כי במסגרת חובות המדינה לקיום ערכי החיים והשוויון:

יש להכיר באחריותה המוסרית הכללית של מדינת ישראל
לבריאותם של הפלסטינאים בשטחים שבשליטה מלאה או חלקית
של ישראל, ובחובתה לסייע לרשות הפלסטינית להתמודד עם סכנת
הקורונה. מידת הסיוע תיקבע על ידי רשויות מדינת ישראל.

16. גם מבחינת בריאות הציבור בישראל קיימת, כמובן, חשיבות לחיסון האוכלוסיה הפלסטינית הגרה בסמיכות, ויש ממשקים רבים של מפגשים איתה, אפילו כאשר כל יתר הגבולות סגורים. לצד זאת, פלסטינים אשר מגיעים לישראל לצרכים שונים מצויים בסיכון מוגבר לחלות ולהדביק את הקהילה בגדה ובעזה. חיסון האוכלוסיה הפלסטינית תורם לחסינות קהילה (חסינות עדר) בישראל ובשטחים ובעזה ולהקטנת הסיכוי להפצת הנגיף. ברור שהנגיף לא מבחין בין ישראלי לפלסטיני, או בין תעודת זהות כזו או אחרת. הממשקים הרבים בין האוכלוסיות הופכות אותן ליחידה אחת בכל הנוגע למגיפה. ללא חיסון ברשות – תימשך התחלואה גם בקרב אזרחי מדינת ישראל⁸.

17. אם כך, הן הדין בו מחוייבת מדינת ישראל והן עמדה מוסרית ראויה, המבוססת גם על עקרונות היסוד של השיטה הישראלית, כולל חוק יסוד כבוד האדם וחירותו מחייבים בכל מקרה, וללא קשר לאקלים המשפטי הספציפי, סיוע לבני אדם הזקוקים למזור רפואי, בני אדם ללא מדינה של ממש, הנמצאים תחת שליטתה והשפעתה של ישראל. ברי, כי "אדם שאין לו גישה לטיפול רפואי אלמנטרי, הוא אדם שכבודו כאדם נפגע"⁹ וחובה לנהוג בתושבים המוגנים באופן הומאני, תוך שמירה על כבודם¹⁰.

18. לא יכולה להיות מחלוקת כי במצב הדברים הנוכחי לא רק שלישאל יש אחריות הומניטארית כבדת משקל לחיי תושבי השטחים ועזה, כי אם גם בכל הנוגע לבריאות הציבור קיימת תלות הדוקה בישראל של בני האדם החיים באזורים אלה וכי מצב תחלואת הציבור באזור ישראל ופלסטין כולו משפיע ואף עשוי להיות כרוך אחד בשני.

19. עיינו רואות, כי המצב הוא כזה שברשות אין חיסונים כלל ובתחומי הקו הירוק והיהודים המתנחלים בגדה המערבית מחוסנים. זהו מצב שאין אפשרות להצדיק אותו משום בחינה. הוא פוגע לא רק בזכויות הבסיסיות לחיים ולשלמות הגוף של הפלסטינים, ומהווה עוול מתמשך, אלא פוגע גם בתושבי ישראל, שקיים קשר רציף ביניהם לבין התושבים הפלסטינים.

20. אשר על כן, אנו דורשים, כי תפעלו לצורך חיסון האוכלוסיה הפלסטינית בגדה המערבית ובעזה, על ידי אספקת חיסונים דומים לאלה המסופקים בישראל, ובכלל זה הציוד הנדרש לצורך מתן

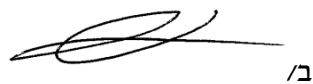
⁸ העובדה שמדובר ביחידה אפידימיולוגית אחת נלמדת, למשל, גם מהניסיון בהתמודדות עם נגיף הפוליו שפרץ בשנת 2013 וחדר לישראל, ככל הנראה, דרך הרשות הפלסטינית.

⁹ רע"א 4905/98 גמזו נ' ישעיהו, פ"ד נה(3) 360, 375, ג. מונדלק, זכויות חברתיות – כלכליות בשיח החוקתי החדש, שנתון משפט העבודה ז', עמ' 65

¹⁰ סעיף 27 לאמנת גינבה הרביעית בדבר הגנה על אזרחים בימי מלחמה (1949)

החיסונים. כך מיידית בכל הנוגע לאוכלוסיה בסיכון, קשישים, וחולים בהתאם לצרכי הרשות הפלסטינית.

21. בשל דחיפות העניין, והמגעים הקודמים בעניין זה, נמתין לתשובתכם העניינית והחיובית עד ליום 1.2.21 בטרם נשקול נקיטת הליכים משפטיים.

סאוסן זהר, עו"ד

אסנת כהן ליפשיץ, עו"ד

גיסיקה מונטל

רוני פלי, עו"ד

עדי לוסטיגמן, עו"ד